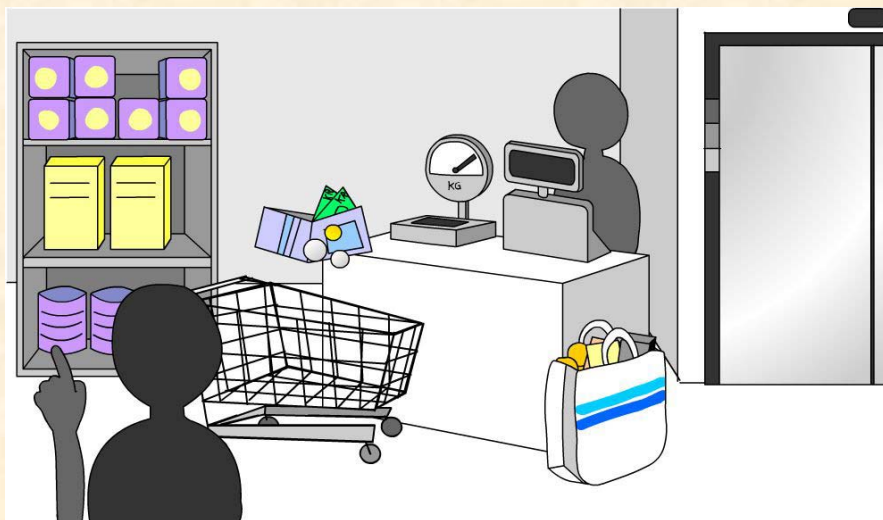

Öh, alltså, kan man prata som folk gör mest när man använder pratappararat, eller?

ID-dagarna, 2006-10-13

Bitte Rydeman

logoped på Furuboda KC och DaKo i Halland
doktorand i lingvistik vid Göteborgs universitet
projektledare för Ord i rätten tid

isac

Ord i rättan tid

- Syfte:
Att utveckla och utvärdera vokabulär för samtalshjälpmedel som kan hjälpa personer med stora talsvårigheter att kommunicera mer effektivt i olika aktiviteter.

Ord i rättan tid - utveckling av funktionella vokabulär för samtalshjälpmedel

Projektet har sökt och beviljats medel från Allmänna Arvsfonden

Sökande organisation: Föreningen Furuboda

Medsökande organisationer: Föreningen ISAAC

Målgrupp: Ungdomar och vuxna i behov av samtalshjälpmedel på grund av allvarligt nedsatt talförmåga

Projekttid: 3 år

Samarbetsorganisationer: Dataresurscentret DaKo, Landstinget Halland
DAHJM Dataresurscenter, Region Skåne
Inst. för lingvistik, Göteborgs Universitet
THF (Talhandikappades förening)

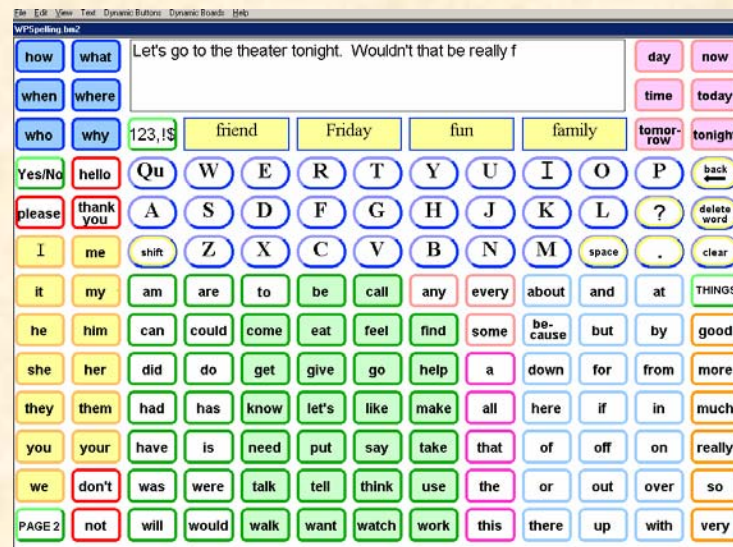
Vi ska:

- gå igenom och utvärdera sådant som redan finns.
- skapa nya vokabulär med ord och fraser som snabbt ska kunna plockas fram och användas i olika situationer.
- Vi utgår från en stor databas med svenskt talspråk – Göteborgs talspråkskorpus.

- När vi tagit fram vokabulär som vi tror kan fungera ska de testas, först i rollspel, sedan i verkligheten.
- Efter hand som vi får fram resultat i projektet, kommer de att göras tillgängliga på Internet.

www.isaac-sverige.se

- Med **vokabulär** menar jag det språkliga innehållet i dynamiska samtalshjälpmedel och hur det är organiserat

Kommunikativa mål

- Transaktionella (ideationella)
Informationsutbyte, åstadkomma något.
- Interaktionella (mellanmänskliga)
Socialt samspel, relationer.

(Cheepen, 1988; Halliday, 1978)

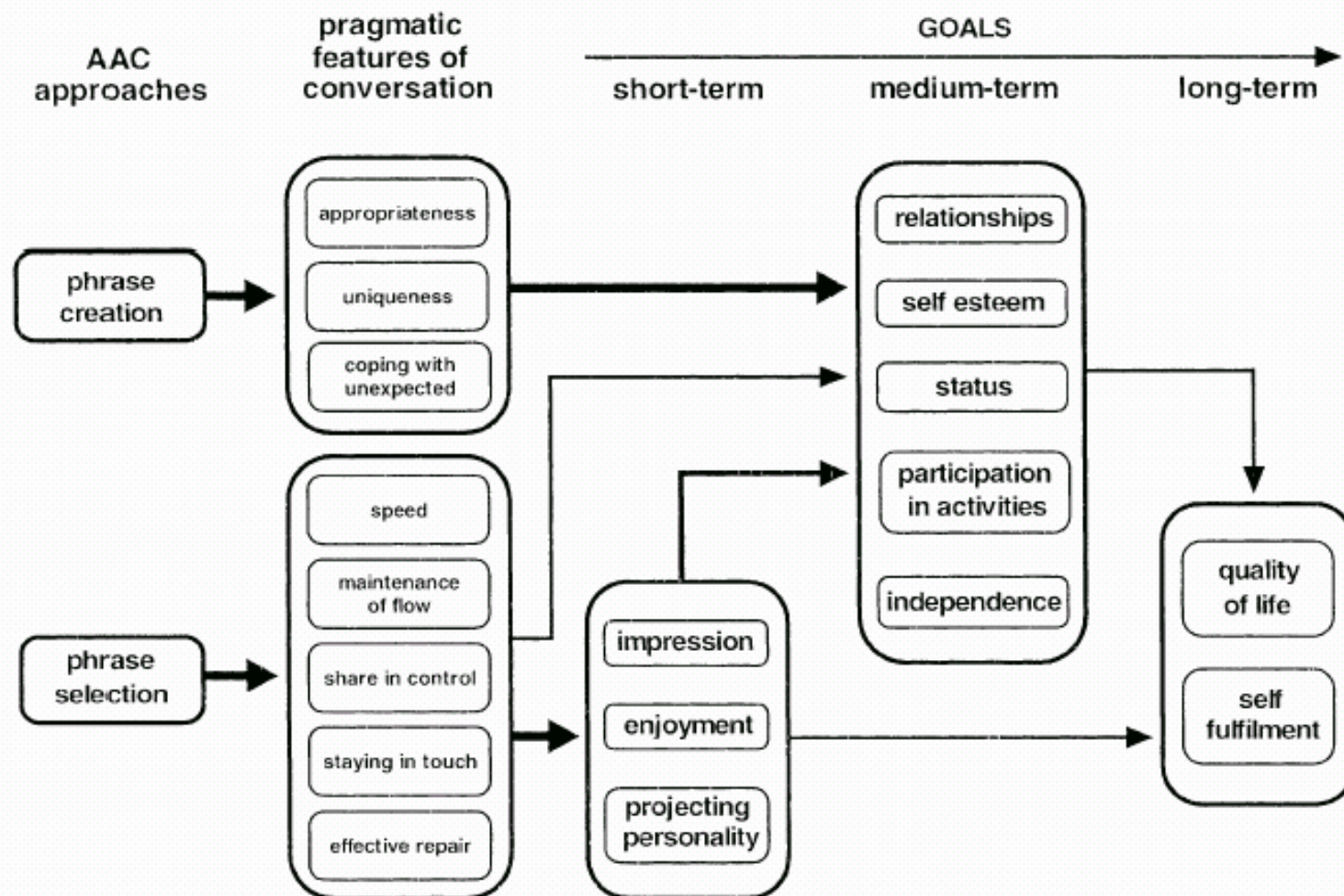

Fig. 1. A model linking assistive device approaches, pragmatic features of conversation, and user goals.

Exempel på vokabulär för dynamiska kommunikationsprogram

File Edit View Text Dynamic Buttons Dynamic Boards Help

WordPowerCore.bm2

how what Hello. Good to know that you will be there tomorrow. Do you need anything? Please tell me about it. day now

when where time today

who why 123,!\$ been can't didn't went tomor-row tonight

Yes/No hello Qu W E R T Y U I O P back

please thank you A S D F G H J K L ? delete word

I me shift Z X C V B N M space . clear

it my am are to be call any every about and at THINGS

he him can could come eat feel find some be-cause but by good

she her did do get give go help a down for from more

they them had has know let's like make all here if in much

you your have is need put say take that of off on really

we don't was were talk tell think use the or out over so

PAGE 2 not will would walk want watch work this there up with very

Wordpower

Frekvensbaserat
"core vocabulary"

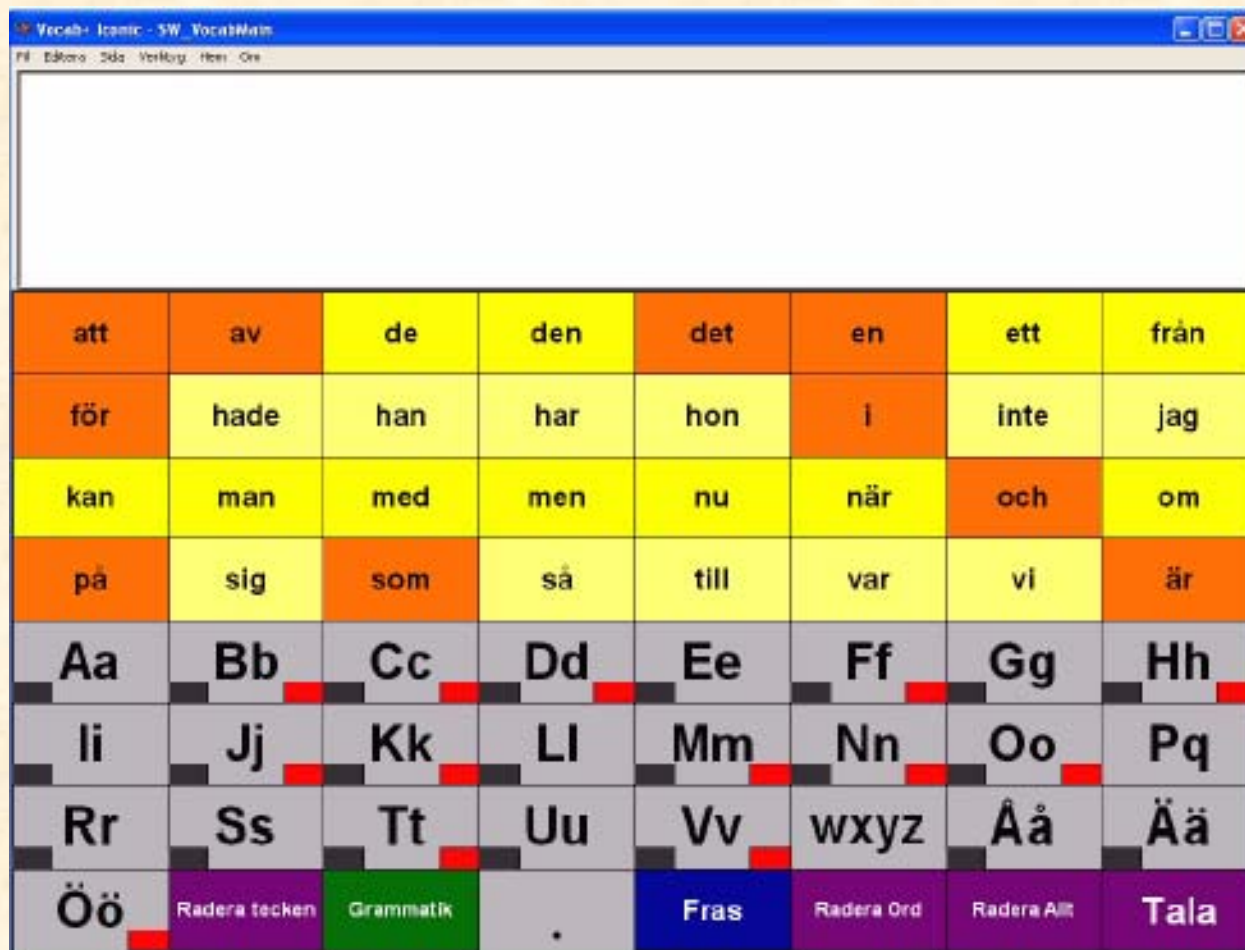
(drygt 100 ord)

Alfabetet

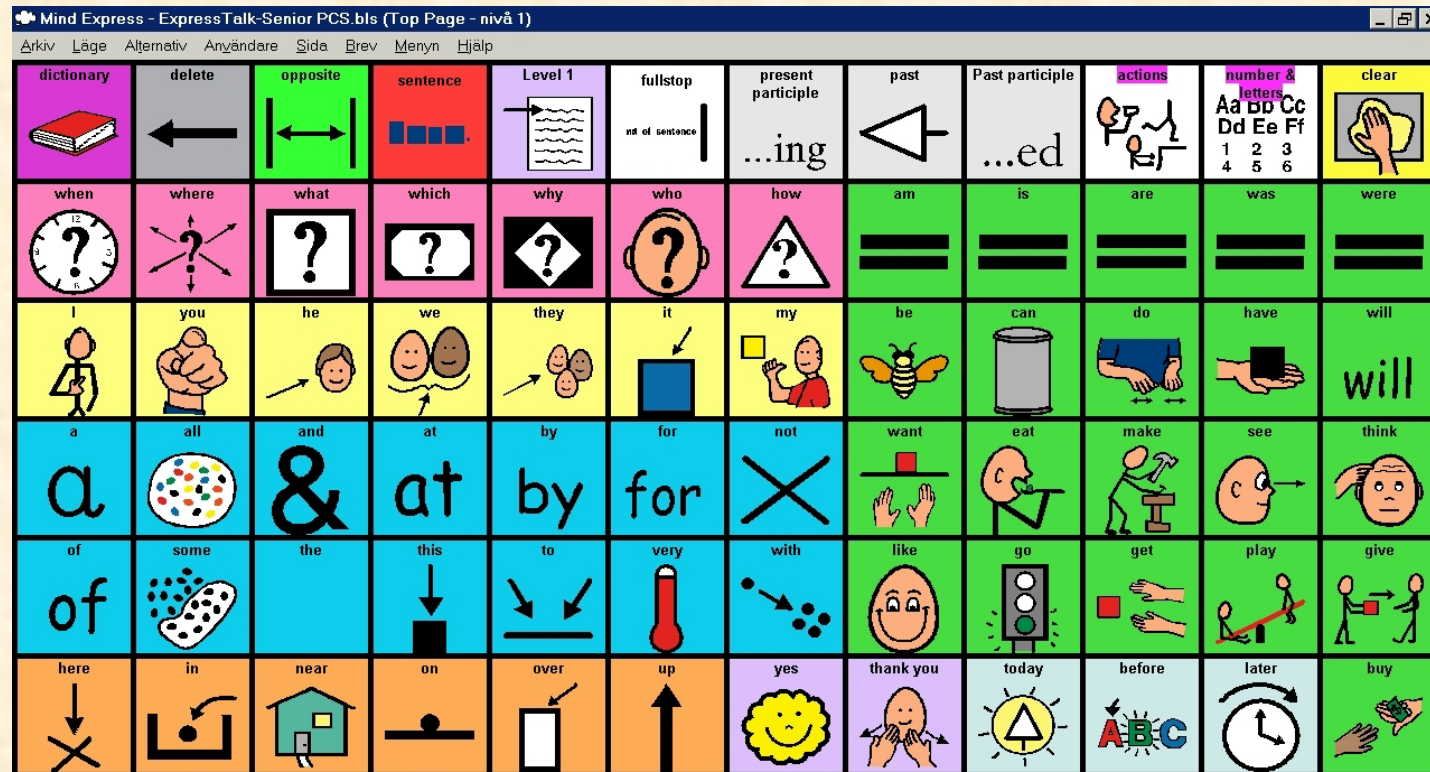
Ordprediktion

"phrase creation"

Vocab Plus

Expresstalk, för Mind Express

TALK-boards

File Edit View Text Dynamic Buttons Dynamic Boards Help

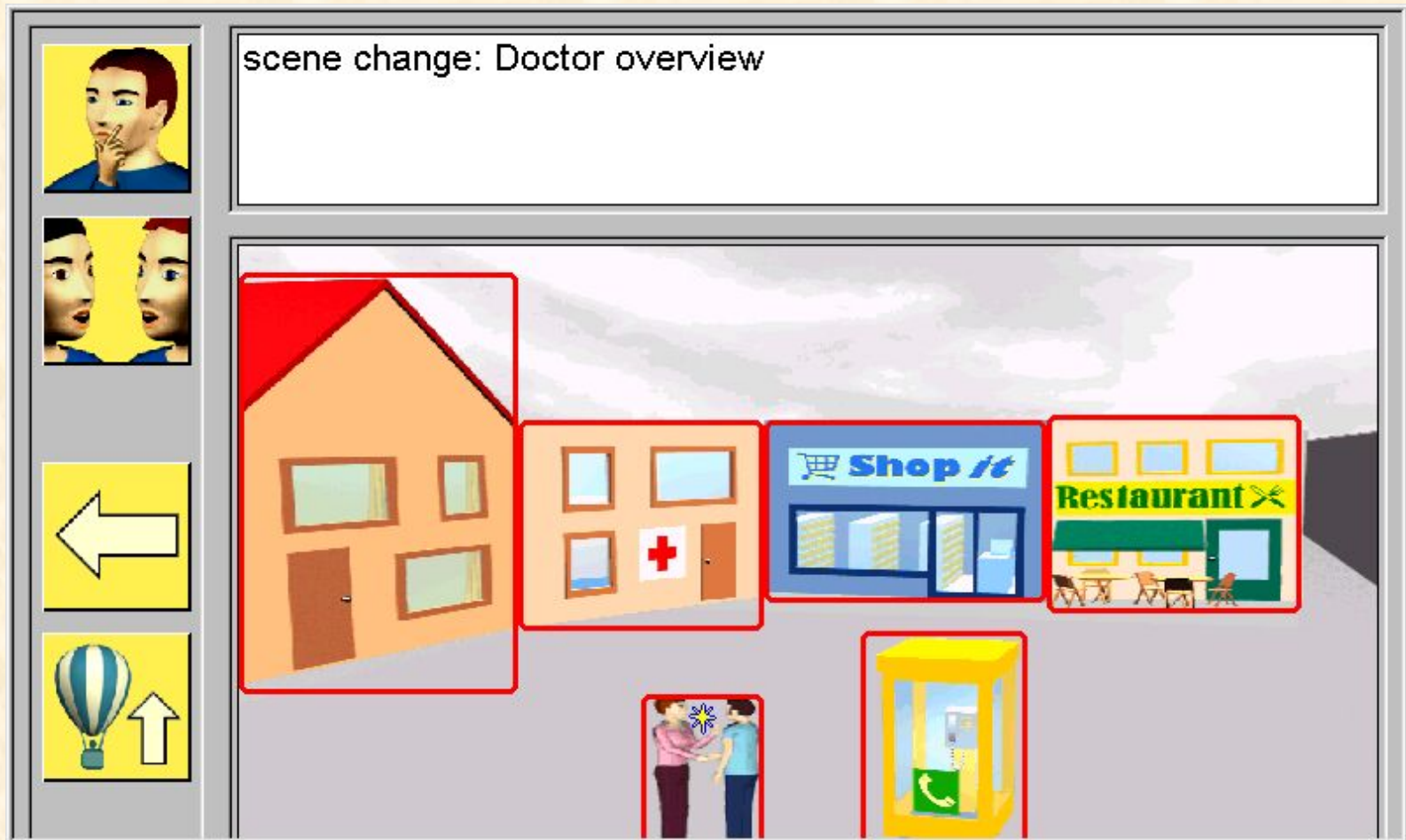
1 You~Where~Present.bm2

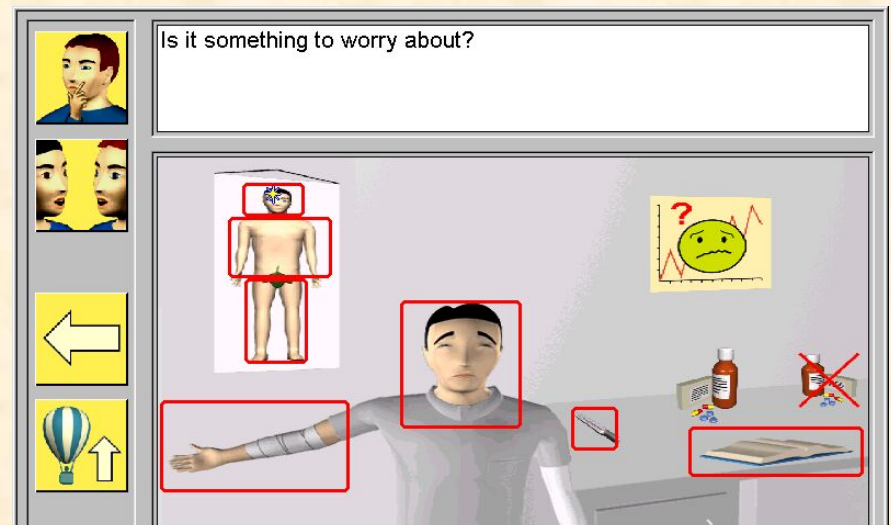
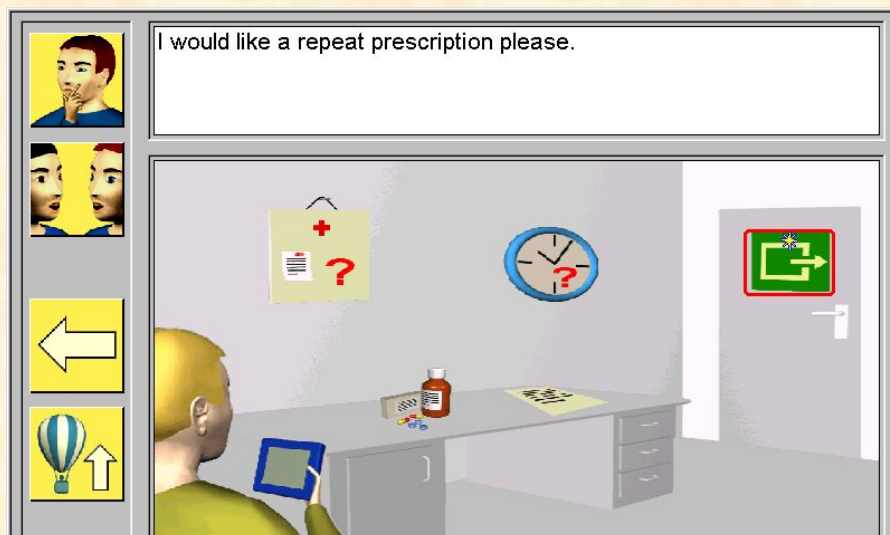
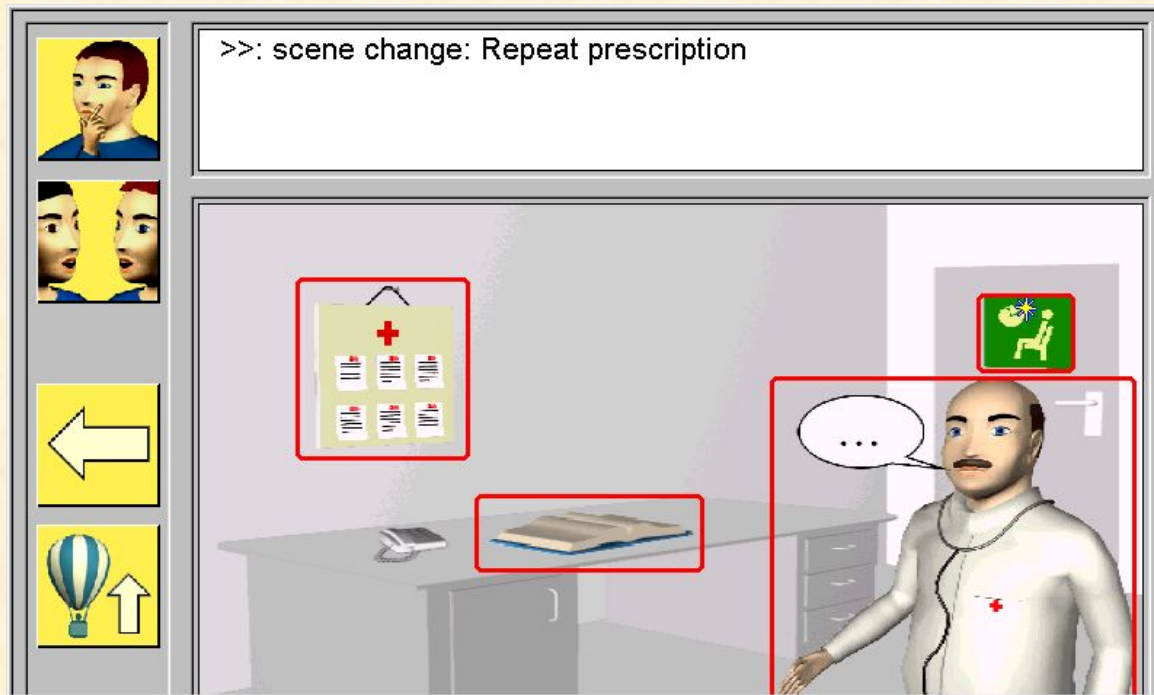
Me	Greet	Stories	Storage	Switch	Finish	Quest	Fback
You	Where do you live at the moment?					Symp	Hedge
Where	Do you like it there?					Saying	Sorry
What						Uhhuh	More?
How	What sort of a place is it?					Agree	Disagree
When						Dunno	Thanks
Who	What made you decide to live there?					Wait	Intrup
Why						Good!	Bad!
Past						Yes	No
Present							Oops
Future						Keyboard	Print
						Pop/Ran	Clear
						Put Text	Edit
							back

Brukaren förbereder färdiga yttranden.

”phrase selection”

ScriptTalker

Talspråkskorpusen

Aktiviteten "Affär"

1. Vi började med delaktiviteten "Spel"
2. Fortsatte sedan med "Livsmedel"

Sortering av yttranden i kategorier

- Vem pratar? Kund, affärsbiträde eller någon annan?
- Vad handlar det om? Något som har att göra med själva handlandet eller något annat?
- Vad vill man åstadkomma med yttrandet? (vilken kommunikativ akt / talakt?)

Olika sätt att begära

Frågesats	Negerad fråga	Topic - comment
\$C: har ni (second front) för europa (spelen)	\$C: har ni inga icing	\$C: den nya: scryon e0 den här
\$S: m:	\$S: tyvärr / dom kommer den här veckan men de{t} blir nog inga över utan dom flesta går faktis{k}t iväg på postorder	\$S: nä den har tatt slut tyvärr den också
\$C: ha{r} ru nå{g}ra gamla eliminatorlis:ter	\$C: ni har ingen timetwister	\$C: hej / e{h} sån här KORTLEK me{d} startrek har ni de{t}
\$S: NEJ	\$S: nä (...)	\$S: m / vill ni ha en start start lek eller ska du ha en sån här
\$C: finns / boosters / dom svarta	\$C: ni har inga lösa < (marje) > kort	\$O: // senaste numret av (...) när / fick (de{t}) / när kom den då / eller har ni den
\$S: de:{t} har vi nog nå{g}ra kvar kanske: /// där	\$S: jodå	\$SM1: // (kommit för nå{g}ra veckor sen) (...)
\$C: /// har ni nå{g}ra lösa (medikort) te1 pärmar eller nåt	\$C: m* du har ingen ice age	\$C: /// e:{h} spelmarker å0 sånt va{r} ha{r} ni de{t}
\$S: ja:jamensan	\$S: nä dom e0 slut tyvärr	\$S: (e:0 de{t} såna du e0 ute efter) (...)
\$C: har ni ett schackdator	\$C: /// ni har inte (fått) in nåt som heter < centurion > / svenskt	\$S: mer påsar / va{r} ligger de{t}
\$S: /// inte schackdator därehamot / vi ha{r} program / till vanliga datorer / men inga: schackdatorer å0 så	\$S: // jo: / tro{r} inte den görs numer	\$S: de{t} finns där
\$C: /// har ni nå{g}ra (...) ti{ll} mutant	\$C: [1 om]1 ni har inte kommit ut me{d} den nya	
\$S: // till mutant // de{t} va{r} en bra fråga (...)	\$S: [3 här]3 / här står de{t}	Indirekt uppmaning/fråga
\$C: hej / (e{h} va) har ni kult		\$C: (hallå) e0 ja{g} letar efter en bok som heter star wars technical facts // hittar inte den där lite fetare varianten
\$S: {j}a fast dom har tatt slut igen tyvärr		\$S: /// jaha okej e:{h} ja nä ja{g} får nästan kolla datorn se om vi

Kunder som accepterar, tackar, jakar, bekräftar och håller med

Acceptance + Acknowledgement + Affirmation + Confirmation + Agreement			
ja	de{t} stämmer	den (...) ja	den ska ja{g} ha
jaha	ja{g} vet	de{t} e0 bra	ja{g} tar den då
jajemen	(j)aa de{t} stämmer		den skulle ja{g} vilja köpa
japp	ja just de{t}		tror ja{g} köper sån hä{r}
jo	{j}a precis	tack	man kan nästan tro de{t}
just	< yes >	tackar	de{t} kan vänta
just de{t}	nä	tack ska du ha	de{t} behövs inte
m	hä	tack så mycke{t}	ingen fara
mhm	så	tack så hems{k}t mycke{t}	(visste väl de{t})
okej	sådär	varsågo{d}	de{t} e0 tråki{g}t

Frekvenser

De 20 vanligaste orden i talspråks-korpusen och i spelbutiken

	GSLC SST	%		Spelkund	%		Spelbiträde	%
1	det 77810	6,16	1	det (212)	5,71	1	det (319)	5,86
2	är 36843	2,92	2	ja (137)	3,69	2	ja (208)	3,82
3	och 35471	2,81	3	jag (119)	3,20	3	är (170)	3,12
4	ja 32404	2,56	4	är (119)	3,20	4	du (130)	2,39
5	att 30440	2,41	5	har (84)	3,26	5	jag (123)	2,26
6	jag 28628	2,27	6	den (80)	2,15	6	har (117)	2,15
7	så 26059	2,06	7	så (68)	1,83	7	inte (108)	1,98
8	som 19205	1,52	8	här (67)	1,80	8	vi (101)	1,85
9	inte 18691	1,48	9	du (63)	1,70	9	den (90)	1,65
10	har 18469	1,46	10	dom (57)	1,53	10	så (87)	1,60
11	vi 18421	1,46	11	inte (57)	1,53	11	dom (82)	1,51
12	på 17719	1,40	12	m (51)	1,37	12	och (74)	1,36
13	man 17377	1,38	13	ni (50)	1,35	13	en (70)	1,29
14	då 17343	1,37	14	och (49)	1,32	14	i (64)	1,17
15	i 17039	1,37	15	en (44)	1,12	15	på (63)	1,16
16	du 16040	1,27	16	för (43)	1,12	16	ska (60)	1,10
17	en 15506	1,23	17	då (41)	1,10	17	här (59)	1,08
18	ju 15286	1,21	18	kan (37)	0,97	18	eller (55)	1,01
19	men 14623	1,16	19	okej (36)	0,97	19	då (54)	0,99
20	dom 14534	1,15	20	var (33)	0,89	20	för (53)	0,97
	1 263 408	37,3		3715	38,9		5447	38,3

Förfäkt och efterfäkt

Förfäkt		Eferfäkt	
[namn]	det är bara det att	alltså	aldrig i livet
där	då ska (vi) se	bara	alltså eller
du	en annan grej	cirkus	då så
eftersom	eh va	då	eller hur gör ni
eh	fan vilken otur	eller	eller nåt
eller	förresten eh vad heter det	ja	eller nåt kanske
fatta	ja men alltså	jaså	eller vadå
förresten	ja just det ja	nå	fall det går an
hm	ja men	så	förresten
ja	ja okej	va	hoppas jag
jaha	ja tyvärr	väl	i och för sig
ja ja	jag bara undrar	ändå	och så
jaså	jaha ja		och såna grejer
klart	jo jo men		om det kan gå för sig
m	nu ska vi se		så är det
men	nåe det var som fan		tror jag
mhm	och så		va närå
nej	okej okej		vet du det
njae	som sagt		
nå	sådär ja		
och	vad fan		
oj	vänta lite		
okej			

Händelser omvandlade till länkar till yttranden i olika kategorier i testvokabulär.

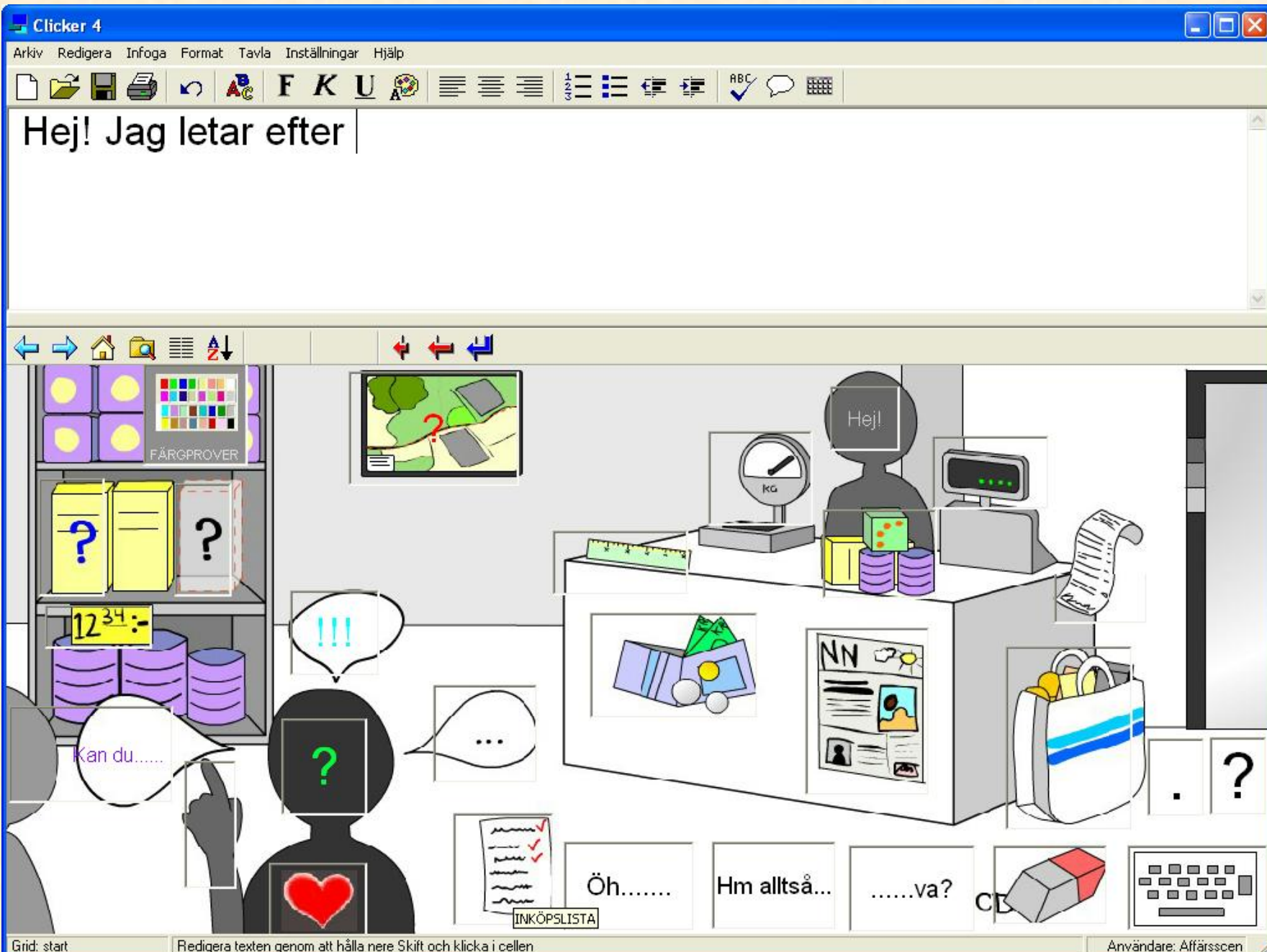
Händelse	Talakt	Uttryck
Kund hälsar ("Hälsa")	Greeting	Hej! Hallå! Hejsan! Tjena!
Kund frågar efter vara ("Fråga efter vara")	Request for item	Har ni _ ? Har ni några _ ? Har n senaste _ ? Ni har ingen/inga _ ? Jag undrar om ni har _ ? _, har ni det? Jag letar efter _ . Då ska vi se, öh, _ . Ni har inte fått in nåt som heter __?
Kund reagerar på svar ("Återkoppla" och "Utrop")	R for clarification	Vad sa du? Öh? Va?
	Feedback	Ja. Jaha. M. Okej. Nä. Japp. Javisst. Jadå. (Se tabell AAACA) Det ordnar sig.
	Expression of regret	Tyvärr. Som sagt. Det var ju synd.
	Expr. of frustration	Fan vilken otur! Oj då! å kors! Åh jösses!
Kund ställer följdfråga ang vara ("Fråga mer")	R for explanation	[Väldigt specifika yttranden]
	R for confirmation	Vill du ha _ ? _, eller? _, va? Så det är säkert det? Visst har ni __?
	R for information	Du har inte den? Du har inte _ ? Är det här bra då? Hur många är det i ett sånt här då? Och då gäller inte priserna på dom här då? Hur mycket?
	Request	Se om ni har fått in den. Kolla. Kolla bara här. Kan du kolla?
Kund frågar om man kan beställa	R for information	Ni får inte in dom snart heller? Man kan beställa det eller nåt kanske? Vet du när det kommer då?

Affärsvokabulär

- Här är ett första utkast till affärsvokabulär som är gjort i Clicker 4. Det är baserat på aktiviteterna Samtal i livsmedelsaffär (snabbköp) och Samtal i spelbutik (köp över disk). Vokabuläret innehåller en mängd uttryck som använts av deltagarna i de samtal som finns registrerade och transkriberade i Göteborgs talspråkskorpus.

Ett första utkast till affärsvokabulär i Clicker 4: Meny

 Hälsa	 Inledning	 Återkoppla	 Avslutning	Aktuella saker	 SKRIVA
 Fråga efter vara	 Fråga om priset	 Storlek		 Kategorier	Affärsbild
 Var finns...	 Beslut om köp	 PENGAR/ANTAL	Utrop		RADERA ALLT
 Beställa vara	 Betala	 Adjektiv	Peka ut		.
 Fråga mer	 Påse eller kasse	Färg	Uppmaning		?

Vi har provat vokabulären i rollspel

Vi skapade två olika “affärer” för aktiviteten – en spelbutik och ett snabbköp.

Transkription från rollspel i livsmedelsbutik juni 2006.

Food_Dynamo6: transkriberat av Bitte

B = biträde, K =kund . Ord inom [] talas av samtalsapparaten.

(.) = kort paus, (/) = längre paus, (()) = kommentar

B: hej

K: [tjena]

B: ((slår in varorna))

K: [mm]

B: ((fortsätter slå in varorna))

B: var det bra så

K: [förresten öh vad heter det] (/)

B: nåt mer du ville ha

K: [har ni] (.) [extra jordgubb]

B: alltså den är tyvärr slut (.) vi har två andra extra (.) men inte jordgubb

K: [okej] (/) [har ni några] (.) [tändare]

B: ursäkta om vi har

K: [tändare]

B: tändare (/) nä (.) det har vi inte det heller (.) tyvärr (.) jo titta (.) ser dem ju inte de är bakom mig (.) här (.) vill du ha dem (.) tre stycken

K: [absolut]

B: så (.) var det bra

K: [jag tar en sån] (.) [läkerol eucalyptus]

B: då har vi den där också ja

K: [tack]

B: då var det bra (.) då blir det (.) ska jag slå in den också

K: [ja]

B: det blir fyrtiosju kronor

K: [va billigt]

B: tänk att det kan va så ibland (.) alla andra brukar säga att det blir för dyrt

B: ska du ha det på summan

K: [ja]

B: ((drar kortet och lämnar tillbaka det))

B: så (.) om du kan knappa in din kod här

K: [då ska vi se]

B: och då kommer kvittot där (.) vill du ha en påse förresten

K: [kostar påsen nåt eller]

B: ah (.) jag bjuder på den

K: [ja då ska jag ha en sån]

B: ((tar fram en påse och stoppar varorna i den))

B: så ((ger påsen till kunden))

B: varsågod

K: [tack ska du ha] (.) [nä du får ha en bra sommar]

B: detsamma detsamma (.) hej då

K: [hej då]

Andra aspekter än snabbhet:

Det är viktigt att använda alla modaliteter, också blickar och gester. Till exempel att titta upp från hjälpmedel när man är klar med sitt yttrande.

Vad ska vi göra nu i Ord i rättan tid?

- Fortsätta analysera rollspelsförsöken
- Vidareutveckla vokabulären
- Tala med företagen om de översättningar av andras vokabulär som vi påbörjat
- Se hur man kan komplettera befintliga vokabulär med aktivitetsbaserade moduler

- Låta personer som använder AKK testa vokabulären i verkligheten.
- Titta på multimodala aspekter av att använda samtalsapparat i vissa aktiviteter.
- Ta reda på mer om svenskt talspråk – titta på fler aktiviteter, först andra typer av butiker, sedan också telefonsamtal mm.

Titta efter ny information om
projektet på ISAAC-Sveriges
webbsidor

www.isaac-sverige.se

isaac

Kontaktinformation:
bitte@isaac-sverige.se

